

ВІД РЕДКОЛЕГІЇ

Локальні контексти глобальних філософій

Журнал *Sententiae* у співпраці з Відділом історії філософії України Інституту філософії НАНУ цього року заснували дослідницький проєкт «Локальні контексти глобальних філософій».

Мета проєкту – привернути увагу дослідників різних країн до проблеми «локальної» рецепції «мейнстримних» філософських учень, до тих мислителів, які залучали провідні світові філософські ідеї в інтелектуальне життя своїх народів.

Було б украй важливо оцінити сам феномен різноманітних рецепцій «великих» філософій, способів їхнього поширення і представленості у світі.

Спираючись на тезу «Європейського словника філософій» про семантичну неповторність і важливість будь-якої філософської мови, ми вважаємо, що адекватний опис життя світової філософії неможливий без її «локальних» контекстів. Останні постають не як маргінес, а як один із найважливіших компонентів філософського світу й направду глобальне явище.

Отже, ми надаватимемо пріоритет публікаціям відповідної спрямованості. Для нас цікаві мислителі, що зробили непересічний внесок у розвиток філософії своїх країн через засвоєння й переосмислення глобальних філософських дискусій. Утім, предметом особливої уваги має стати, природно, Східна Європа, з контекстом якої Україна пов'язана найтісніше.

Певна річ, цей проєкт поширюється й на Україну, інтелектуальна історія якої є насправді історією численних місць (ідеться про місця не лише у просторовому розумінні, а радше за аналогією з «місцями пам'яті») «локалізації» різних «глобальних» філософій. Деякі з цих місць уже стали предметом дослідження, деякі ще чекають на своїх дослідників, як от одне з найбільш цікавих і, можливо, найважливіше для сучасної української філософії – філософія в Україні 60–80-х рр. ХХ століття. Можливо, час для написання об'єктивної й методологічно обґрунтованої історії новітньої української філософії ще не настав. Надто малою є дистанція, щоб сприймати як історію те, що для ще багатьох є звичним контекстом життя. Але ми на порозі цього часу, і найкращий спосіб наблизити його – це розпочати серйозну дискусію про сприйняття провідних світових впливів українськими філософами останніх шести-семи десятиліть.

Зрозумілим є й те, що усталений у нас, на жаль, тип історико-філософського дослідження «вітчизняної» спадщини неспроможний розв'язати це завдання. Адже реферативна доксографія неспроможна взагалі ні на що. Тому нам конче потрібен новий тип історика філософії, новий рівень підготовки тих, хто досліджуватиме українську філософію. Головними рисами цього типу, є добре знайомство зі світовою філософією (не за перекладами, а за оригіналами!) і володіння найсучаснішими історико-філософськими методологіями. Не можна сказати, що таких фахівців ми не

маємо. Навпаки, їх чимало. Проте вони ще не є домінантним типом у нашій академічній культурі, а їхні серйозні підходи – не рутинна фахового життя, як мало би бути, а радше виняток. Але для прогресу, для серйозності дискусій і ґрунтовності результатів, нам потрібні повноцінні фахові середовища, в яких сьогоднішні винятки мають стати нормою. Тому ми спробуємо створити таке середовище, розраховуючи на допомогу всіх, хто може й прагне працювати на відповідному фаховому рівні.

Другим елементом проєкту є інформування наших читачів про поточний стан історико-філософських досліджень у країнах Східної і Центральної Європи: огляди подій, публікацій, дискусій, що є найбільш значущими в національному контексті. Особливо нас цікавлять річні або піврічні огляди провідних історико-філософських журналів (або історико-філософських рубрик у загальнофілософських журналах) зазначених країн. Ми готові зробити такі огляди постійними й щороку планово їх публікувати у відповідних числах *Sententiae*.

Проєкт є не лише проєктом, він уже реалізується. Першими кроком стали історико-філософські онлайн читання «Локальні контексти глобальних філософій», організовані Відділом історії філософії України Інституту філософії імені НАНУ і нашим журналом. Вони відбудуться вже 23 грудня і, сподіваємося, започаткують цілу низку дискусій, досліджень і результатів. Другим кроком стала перша публікація із зазначеної тематики в нашому журналі. Ідеться про звіт доктора філософії Марти Глухманової з Технічного університету Кошице (Словаччина) про цьогорічну жовтневу конференцію, присвячену історії етики в Словаччині ХІХ–ХХ ст. Авторка відзначила саме ті тези доповідей, які були присвячені відображенню світових філософських тенденцій в етичній думці словацьких інтелектуалів.

Ми розраховуємо на нові тексти з цієї тематики, як емпіричного, так і, передовсім, теоретичного характеру. Адже коректне теоретичне осмислення світових впливів на національну філософську спільноту передбачає чітку визначеність щодо самого поняття такої спільноти, способу її існування, притаманних їй макро- і мікропроцесів. Це також висвітлює загальну проблему глобального поширення й рецепції філософських знань, яка видається неозорою, дискусійною і плідною. А головне, у межах такої тематики нічий «локальний» досвід не буде суто локальним, тобто «нікому, крім нас не цікавим». Отже, це сприятливий дослідницький шанс, яким варто скористатися.

Сергій Йосипенко,
д. філос. н.,
завідувач Відділу історії філософії України,
Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди НАНУ

Олег Хома,
д. філос. н.,
головний редактор *Sententiae*